

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacræ Theologiæ Professoris, Et sanctæ Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtvtibvs,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatvs De Conscientia, De Peccatis, De Legibvs, De Fide, Spe,
Et Charitate

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

2 An liceat tibi opinionem probabilem, & minus tutam sequi, relictā tua
tutiori, & probabiliōri.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](#)

dicuntur incidenter, forte ad colorum, non ad probationem dicuntur, sicut confessio incidenter facta, vel quae sit ad alium fidem, non praedicar confitenti, ut afferit Giolla in cap. paxi-
tatione 50. disp. per Doctores in cap. ac clericis, in princ. de
iud. Requirunt ergo, ut resolutio dicatur. Et multo minus
sufficit, si in indice libri dicatur: non enim indices ea cura
ab authoribus sunt inspecti, & tamen ipsius authoris non sunt,
sed ab aliis tertio. Quando autem in indice ratio conclusionis
adducitur, placet Ioan. Sanchez. disp. 44. n. 69. posse tuto talen-
tum dicere, quia tunc fecerit idem est,
et in corpore libri dicetur.

6 Nunquam tamen exstinxisse sufficere ad probabilem op-
inione constitutum factum, quod nos Doctores etiam p. Nam
tamen ad factum moueri potest, vel ex aliqua dispensatione si
facta in lege, quam aliis non cognoscit, vel ex aliqua pa-
tione, aut inadvertentia. Non enim semper religiosus oper-
atur quod honestum est: & ita tradit Ioan. Sanchez. disp. 44.
num. 71. Exstinxisse vero sufficere, si plures religiosi id vide-
reant efficeret tempio: tunc enim præsumendum est
licet. Sic sā in editione Romana, & complutensi, verbo, dis-
cussione, n. 3.

7 Dico secundo. Opinio probabilior est, quæ fieri potest, &
efficiari fundamento scilicet, non quæ a pluribus Doctori-
bus defendunt: sic docuit Nauart. sum. cap. 27. num. 289. Tho-
mas Sanchez. lib. 3. de doct. in cap. 44. n. 27. Ioan. Sanchez. disp. 44.
num. 68. Villalobos tom. I. sum. tract. I. a ff. 4. num. 2. Azotius
lib. 1. n. 1. moral. 10. quest. 2. post manus. & q. 4. & mul-
tis allegatis docuit Mafcard. de proportionib. conclus. 1143. n. 3. &
q. 3. & contra ex text. vulg. in libri 3. neg. C. de veteri iure enu-
ciando, ibi. Sed neque ex multitudine authorum quod melius, &
quoniam est, iudicari debet, cum post certos forsan, & deterioris
fieri potest, & malorum, & maiores aliquæ in parte superare, quem
tempore commendat maximus Abbas cap. 1. de confit. v. 1. & cunctis
in cap. iuueniis, & ibi Ioan. Andr. & alij relati à Mafcard. suprā.
Eiusmodi canonico est pro parte textus expressus in cap. Ca-
pitanus, de fere: vbi daz fuerint opiniones Pontifici popu-
li x. & posteriori elegit, quia (inquit Pontifex) melior, &
probabilior ratione metabatur.

8 Regulariter tamen loquendo, ea sententia probabilior est
iudicanda, quæ a pluribus defenduntur, & à doctoisibus: ut dixit
Philosophus. Loppe. cap. 1. Probabiliora sunt, quæ videtur omnibus,
vel ploribus, vel sapientibus, & iis, vel omnibus, vel plu-
rimum, vel maxime non, & illistribus. Non præcisus, quia ab iis
defendatur, sed quia præsumi debet, efficaciter rationem pro-
fe habere, eum plures ad eam defendantur concuterint. Quare
si summa fundamenta carent, eorum sententia non est iudicanda
probabilior: imo, ut dicit Ioan. Lup. cap. per usuras, de donat.
inter vrum & vixrum, n. 2. a. 3. §. 20. n. 12. illis non est creden-
dum, si fundamenta carent.

9 Adiuerto tamen contingere aliquam sententiam probabilior-
rem esse, non tamen ibi uti appetere, vel qui eius fundamen-
tum & parvum ignorare, vel quia tibi contraria fundamenta
probabiliora videantur. At ad actions regulandas non tam atten-
di debet, quid opinio in se habeat, sed qualis tibi appearat, &
bene nouisti. Ans. Perez ex Caio. Salas. Cartam schoolagi. 10. n. 41.
& Villalobos t. 1. sum. tract. 1. diff. 4. n. 8.

10 Dico tertio. Communis opinio est, quæ à Doctoris
can ex professo tractantibus communiter defenduntur. Nam si
perfunditur solūm in illa tractent, etiam si plures sint, non
exequunt pacis eam ex professo disputationibus, ut oprime-
admet Menoch. de prob. 1. lib. 2. prob. imp. 71. n. 39. Alciat. de
prob. regula 1. prob. imp. 5. n. 2. & sic item intelligit. Nauart.
cap. 27. n. 289. Azotius lib. 2. n. 1. 13. res. fin. Ioan. Sanchez. disp.
44. n. 68. & diff. 29. n. 7. Debet tamen iūi Doctores ex professo
questionem disputantes certi Doctores doctrinae non esse ita
addicti, ut cum tanquam oves, & volentes vnam præsentem
sequantur. Nam tunc nob̄ communis opinione, sed singu-
larem efficere, quod bene docuit Azotius. suprā illa cap. 13. cum
Nauart. Decio. Alejandro. & alij. Inter Doctores vero ex pro-
fesso questionem disputantes plures reporta, qui suam opinio-
nem communem esse aliquid, cum tamen alii oppositam
communem esse afferuerint, & ideo non facile discerni potest
quæ sit communis opinio. ut dicit Azotius. suprā n. 11. nisi Docto-
res euolus, & vides multo plures. & doctores pro vna
parte stat, quā pro alia. Quando autem facile cognoxi non
potest quæ sit communis opinio, tunc plurimum conduceret
iudicem habere proprium, cum in possit tunc adhaere, utri
opinio maiuscula, nec tenetur in syndicatu, ut ex Abbate,
Baldo, & alij docet Mafcard. de probat. concl. 1143. n. 20. imo
neque quoniam sequitur opinione probabilem recta probabi-
litas, quoniam pludens operatur, docet Ioan. Sanchez. disp. 44. n. 79.

11 Dico quarto. Communis opinio regulariter præferenda
est particulari, non loci particulari ita efficacem, ac summa ra-
tionem habet, ut metu oī multorum sententiarum preponi debeat,
ut a ex parte in cap. Capitanus, de fere, & tradit it Azotius. lib. 1.
n. 1. ff. 4. n. 19. Homin. lib. 4. de Ponsif. legib. c. 18. n. 3. Villalobos t. sum.
n. 1. 1. ff. 4. n. 19.

Ferd. de Castro Sum. Mor. Pars. I.

12 Ex qua doctrina probat Thomas Sanchez lib. 1. de ma-
tric. disp. 18. n. 7 & Mafcard. suprā n. 1. opiniōne singulari-
alicius Doctoris probabili ratione nitemen præferendam esse,
si valorem matrimonij defendat, plurimum sententie illud impa-
gnantur, & adducunt pre se Hostiens. Abbatem, Felicium,
Decium, & alios: idemque dicendum existimat, si opinio
singularis fuerit causa pia, testamento, libertatii, doni, & simili-
bus: idemque docuit Nauart. cap. 27. num. 287. Villalobos
tom. I. sum. tract. 1. diff. 1. n. 1. 3. & generaliter quilibet
opinio defendens valorem actus præferendam est contraria sen-
tentia, etiam si contra teum in favorem actoris, ut ex multis
allegatis docet Nauart. & Villalobos suprā. Et ratio omniū est,
quia stat pro omnibus præsumptio iuris, & veritatis pro omni-
bus illis causis, ut probat Barbata in cons. 6. scriptum est præ-
clarè, col. 1. vers. 1. nonum, vol. 1.

P V N C T V M II.

An liceat tibi opinione probabilem & mintis
tutam sequi relicta tua tutiori, &
probabiliori.

- 1 Qui negent, & quibus suam sententiam probent.
- 2 Probabilis est eligi posse opinionem probabilem, relicta pro-
babili.
- 3 Satisf. 1. & 2. argum. contrario.
- 4 Tertium fundamentum dissolvitur.
- 5 Non solum patet relicta probabiliori opinione secundum pro-
babili aliorum operari, sed in casu gravis necessitas
tereris.

1 Negan plures primi, quia sic operans errare vis, non
inventorem viam eligens cum possit, cāque de causa
in cap. iuueniis, de ssionib. cap. 1. & antedictum cap. significasti
elect. 2. de homicidio, dicitur in dubiis rationē patem esse fe-
cundam, ne errandi periculo aliquis te exponat. Secundo in
cap. Capellanus, de fere, sequitur est Pontifex secundo loco
propositum, eo quod melius, & subtilior ratione ntebatur.
Sentit ergo probabilitatem secundam esse, relicta semper
probabilis. Tertiū non videatur qua ratione id fieri possit: nam
sequens opinionem probabilem aliorum, vel tecum propria-
rum, que tibi tutor, & probabilior apparere, vel non? Si retiges, im-
possibile videatur te operari secundum opinionem aliorum:
nam ad hoc ut operis bene, efformate debes iudicium
prædicum de bonitate obiecti: hoc est, indicare debes hinc & nunc
tibi esse licitum operari: hoc autem iudicium contradicitorium
est alteri iudicio probabiliori, quod habes tibi talem
operationem non esse licitam, & licet quod liber ex his iudi-
citis causas, seu mortua diversa habeat, in causa non est, quo-
minus iudicia inter se contradictoria sunt. Ergo simul esse non
possunt. Si dicatur tamen propria opinionem, cum secundum
opinione probabilem ieq. 2. ita defendit Conrad. de con-
trad. 7. q. vls. vol. 1. Corduba lib. 1. q. 13. Armilla verb. opinio. §.
1. & seqq. Sylvest. vol. 1. q. 2. & verb. dubium. q. 2. Burgos de
Paz. in præmio legum Taurin. 162. & 163. at n. 409. dicunt ei-
gi posse opinionem aquæ probabilem, sed non dicunt minus pro-
bablem.

2 Nihilominus communis sententia est, & mihi probabi-
lor est (uti supradicta sic fas probabilis) eligi posse opinio. n. in
minus probabilem, & tutam, relicta probabiliori propria, &
tutiori: si tener Valent. 1. 2. disput. 2. quaest. 14. pars. 4.
Valquer disput. 62. cap. 4. & seqq. Salas ibi, immumeros refe-
rens tract. 8. disp. univ. sect. 5. num. 66. §. hac opinio. Pet. Na-
uart. lib. 3. de fere. cap. 1. dub. 13. num. 237. in neua edit.
Nauart. cap. 27. n. 289. & 288. Sayus in elat. regia lib. 1. c. 5.
num. 4. & 8. Thomas Sanchez pluribus (vi mos est) relat. lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 14. Ioan. Sanchez illos, & alios
plures allegans disp. 42. num. 12. Probo prius, cum ex op-
pinione probabili aliorum operaris, prudenter operaris, tum quia
ali in illa operantur prudenter, & præcipue, quia tamen opinio
qua alij cui probabilior, & tutior appetat, probabilior non est,
& tutior. Ergo potius relicta tua opinione probabiliori aliorum
probabilem amplecti. Secundū si teneris sequi opinionem, quæ
tibi probabilior appetat, neque potes ex probabili aliorum sen-
tentia operari, mille scrupulis agitari debes, & singulis horis
obligaberis opus variare, cum iam vni opinioni ut probabiliori
adheretas, iam contrarie, ut bene expendit Salas suprā n. 68. in
cons. 2. 6. arg.

3 Neque obstante contraria adducta.
Ad primum respondet te operantem ex opinione probabi-
li aliorum errare non velle, cum sequitur viam eligas, ac

si ex tua probabilitati sententia operari est; nam, ut bene probat Ioann. Sanchez disp. 44. num. 66. inter probables opiniones nulla datur formaliter tutor, & fecutor altera: omnes enim sunt aequaliter secundum securitas enim opinione in ea sua est, ut operans ex illa nullo modo Deum offendat. Cum ergo operans ex opinione probabili nullo modo Deum offendat, efficiuntur aequaliter secundum esse, ac si ex opinione probabilitati operari. Quando autem dicunt a Doctoribus unam opinionem fecurioriem, & tuos etiam alios, non de securitate formaliter materiali loquuntur, hoc est, securus opinionem probabilem, & tuos etiam non lo um non attingit formaliter culparum, sed nec materialiter, ut contingit cum est opinio probabilior obligans ad restitutionem, & est alia opinio probabilis deobligans, in restituione enim facienda nulla est potest nec formalis, nec materialis dissonantia ad rationem: at si non rectificatur, est potest materialis dissonantia menti diuox, quae dictabat in tali causa restituitionem esse faciendum. Numquam tamen obligans sequi quod in te tuus est. Praterea cum operaris ex opinione probabili, operari similiter ex probabilitati: nam probabilior opinio est te posse ex opinione probabili, reliqua probabilitati operari. Ergo cum ex illa operari, ex opinione probabili operari: probabilis enim opinio concutit, v.g. ad te excludandam à restituitione facienda, & probabilitati opinio concutit ad te excludandam ne obligabis eligere opinionem probabilem, que tibi dicebas: est restituitionem faciendum: sic Sanchez supr. n.72. Ex his respondetur ad textum in c. iuueni. c. ad audiencem. &c. significavit, mandatur enim in dubius tutorum partem esse eligendam: quia cum dubium proprium est, folio vos patet tuta: at cum ex opinione probabili operari, cum tunc dubius proprie non sis, utraque pars est aequaliter tua.

Ad secundum respondeo te debete sequi ex consilio opinionem, que meliori, & subtiliori ratione nititur, non tamen ad id obligaris, si oppositis sententiis rationem probabilem habetas, ut bene dixit Sylvest. verb. opinio, n. fin. 9.1.

4 Ad tertium, quod est difficulter, respondet Azot. tom. 1, institut. moral. lib. 2. cap. 16. q. 4. s. 2. & cap. 17. q. 7. Valquez 1.2. quæst. 19. art. 6. disp. 62. cap. 3. num. 10. & cap. 4. n. 18. & 19. præcipue circa finem, accedamus, ut possis operari secundum opinionem probabilem aliorum, sed simul te habete posse illos duos assensus, alium nitentem principii intrinsecis ipsius rei, alium nitentem principii extrinsecis, scilicet auctoritat Doctorum. Doctissimus noster Thomas Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 12. & 15. ab solute affirmat posse esse illos duos assensus probabiles simul, etiam si principii intrinsecis proueniant, quia intellectus (inquit) non affirmit vitramque sententiam esse certam, sed veramque esse probabilem, seu probabilitate sufficiens posse. Mihil tamen dicendum videtur nequam simul esse posse illos duos assensus, siue ab intrinsecis, siue ab extrofieciis principii proueniant, ratione in arguendo facta, quam sic explico. Iudicas probabilius si ad beneficium eligas dignum omisso dignior, te esse obligatum restituere, alia opinio affirmat te non esse obligatum: esse, & non esse obligatum manifestam contradictionem inuoluit. Ergo non potest simul ab uno intellectu judicari. Bene tamen stat te iudicare tuam opinionem esse probabilem altera, & alteram esse probabilem: at hoc iudicium nec dixit opus le solo, neque est indicatio probabile de quo loquimur, sed est indicatio evidens: evidenter enim iudicas tibi probabilitatis appetere obligatum esse ad restituitionem, aliorum sententiis deobligantem probabilem appetere. Quod autem insufficiens sit ad regulandum actionem le solo, prob. Nam si probabilitus iudicabas te esse obligatum restituere, ut ab hac obligatione eximatis, debes iudicare te non esse obligatum: non enim sufficit si iudices alios sentire te non esse obligatum, nisi tu sentias te obligatum non esse, alia contra propriam conscientiam faceres ex aliorum opinione operando. Ergo si terimes tuam probabilem, vel probabilem sententiam de obligacione, nequis simul assentient obligatum non esse, sed ad summum potius dictandum. Ita in Decalog. c. 9. n. 42. in medico consulente contra propriam opinionem: vbi postquam dixerat non esse hincum, subiungit. Quod intellego tenetem eo dictaminem, nam attendens doctores contrarium alterum, posset prudenter id deponere, ac iam medicinam consulere.

5 Ex supradictis inferitur non solum secundum probabilem aliorum opinionem te posse operari, reliqua probabilitati propria, sed in casu grauius necessitatis te teneri aliorum opinionem parum alias probabili conformare. Quia ratione illius grauius necessitatis, & periculi opinio alias parqui, vel nihil probabilitatis habens redditum maxime probabilis, & secura, ita doceat Thom. Sanchez lib. 2. de mahr. disp. 36. n. 8. & in Decalog. lib. 1.

cap. 9. num. 2. cum Soto de secreto tegendo membro 3. q. 2. concl. 3. & Nauar. c. p. inter verba in 2. ed. coroll. 33. num. 135. & Villalobos tom. 1. sum. tract. 1. diff. 8. Explicantque doctrinam variis exemplis. Primo, putas iudicem legitime interrogare de criminis aliquis grauis, & honestas persone & reipublice non medocerter necessariae: non tamen tibi omnino confit, sed habes aliquem scrupulum, & dubium, poteris tunc tacere, neque ad sedum illum respondere, iudicantis in tali causa probable esse, te posse tacere. Secundo, si mulier contrahens bona fide matrimonium iniquale, postea non possit nouum confessum expesum à marito extorquere, sufficiet, si affectu maritali acceder. Tertio, exhibet mortuus signa contritionis sacerdote absente, poteris postea veniens in praesencia illum absoluere: quia in iis casibus grauius necessitas probabilem opinionem facit, quæ alijs probabilis non esset.

P V N C T V M III.

An possit Doctor, vel confessarius consulere, vel docere opinionem minus probabilem, reliqua probabilitati propria.

- 1 Posse consulere etiam in materia iusticie.
- 2 Propositus obiectio, & solvitur.
- 3 Limitans aliquis intelligatur, quando interrogantem deobligans.
- 4 Si rogans intelligat sibi esse obligationem consultam ex aliorum opinionem probabilem, bene potes consulere.
- 5 Quid dicendum in causa quo sensives opinionem esse improbabilem, defendit ut probabilem ab aliquibus, poteris interrogatorem remittere ad illos?
- 6 Potest interrogans, cui grata non est resolutio unius Doctoris, alium adire, si recta intentione procedat.
- 7 Doctores, seu rectores cathedrae non tenentur docere quæ sibi probabilita evidentur.
- 8 Improbabiles opiniones docens ex malitia, vel ignorantia culpabili peccatum esse leibile.
- 9 Si non ut magister, ut quidam specialis Doctor opiniones improbabiles in Logica, vel Grammatica haberet, non videatur excedere culpam veniam.
- 10 In rebus ad mores pertinentibus mortale attingit.

1 R Espondeo consulere posse in qualibet materia etiam in materia iusticie, & sapientiensiensi est. ita Sartus in clavis regia lib. 1. cap. 6. n. 11. Salazar tract. 8. disp. vniuersitatis 6. n. 69. & 7. n. 84. Valquez disp. 61. ap. 9. n. 47. Th. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 19. Ioann. Sanchez disp. 41. n. 7. Ratio est, quia si ex opinione aliorum, ut ex punto precedenti constat, insufficienter regulas tuas actiones, cur non poteris aliorum actiones regularis?

2 Dices Interrogans non rogat de aliorum opinione, sed de tua Ergo ut ad eius mentem respondas, propriam opinionem tenetis manifestare.

Respondeo primo, interrogantem non tam inquirete tuam, vel aliorum opinionem, quād quid ipse efficere possit, sed ex tua, sive ex aliorum opinionem secundum, esto interrogat de tua, non temere obligaris illam manifestare, sapientiensiensi inconvenientia ex tali manifestacione oriuntur.

3 Hanc conclusionem limitat Salas supr. sed. 9. num. 8. & Valquez lib. 11. num. 47. Ioann. Sanchez, disp. 43. n. 42. & disp. 44. num. 50. ut intelligatur quando interrogantem deobligans, tecum si illi obligationem imponis. Tunc enim dicitur id Doctores te non posse secundum opinionem probabilem aliorum consulere, cum enim ipse non de aliorum opinione roget, sed de tua, immixtio illi obligationem imponis. At Thom. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 9. num. 21. cum Salas supr. & sed. 10. n. 95. semper te posse consulere tam exemptionem legis, quam obligationem illius ex aliorum opinione, nisi exprefis rogans inquirat, an aliqua ratione excusat valerat a restituitione, v.g. facienda, tunc, inquam, teneris aut ea confitio dando abstiner, aut aliorum opinionem probabilem excusatem declarare, & in hoc causa ne minor est dubium.

4 Senio igitur te posse ex aliorum opinione obligationem consulere, si rogans intelligat follum ex probabili opinione sibi esse obligationem consultam, tunc enim veritatem manifestas, neque illi iniuriam facis, siquidem tacere dicas, contra utrum esse probabile, & posse illud tuum sequi. At si rogans intelligat id sibi ut indubitate consulere, qualiter solent rudes, & ignorantes intelligere, inquam illi facis, si ab ignorantia non renoueas, & veritatem non manifestes. Praterea omnes potentes consilium esto expressum non rogant, an aliqua ratione excusat a restituitione valent, tacere rogant, cum dicunt, an obligati sint restituere? Si ergo cum exprefis rogant, an aliqua ratione a restituitione excusat, teneris manifestare aliorum, vel tuam probabilem sententiam excusatem, si teneris cum absoluto de obligatione interrogant. Nullus enim prafumi debet sibi velle impone obligacionem, cum ab illa possit excusat.

5 Sed